

WYMAGANIA PROGRAMOWE DLA KLASY VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ  
według programu „Wczoraj i dziś” autorstwa dr. Tomasza Maćkowskiego  
(dostosowane do podręcznika o tym samym tytule, którego autorem jest dr Grzegorz Wojciechowski)  
Opracowanie: Dariusz Judek

| Poziom    | Ocena                    |
|-----------|--------------------------|
| K         | dopuszczająca            |
| K+P       | dostateczna              |
| K+P+R     | dobra                    |
| K+P+R+D   | bardzo dobra / celująca* |
| K+P+R+D+W | celująca                 |

Szanowni Państwo!

Poniżej przedstawiamy wykaz konkretnych wymagań, który może być pomocnym narzędziem w ocenianiu wiadomości i umiejętności uczniów klasy VI korzystających z serii „Wczoraj i dziś”.

Tabelaryczny układ pomoże w sprecyzowaniu konkretnych zagadnień, których opanowanie nauczyciel może oceniać. Materiał ten może być oczywiście tylko podstawą opracowania własnych kryteriów oceniania.

W poniższej tabeli zestawiono poszczególne poziomy wymagań z konkretnymi ocenami szkolnymi.

poziom K – konieczny  
poziom P – podstawowy  
poziom R – rozszerzający  
poziom D – dopełniający  
poziom W – wykraczający

\* Pełne opanowanie wymagań sformułowanych w podstawie programowej jest warunkiem koniecznym do wystawienia uczniowi oceny celującej. Nauczyciel określa, które wymagania wykraczające poza podstawę programową są dodatkowymi elementami decydującymi o ocenie celującej.

| Badana czynność uczniów                     |                                                                                                                                 | Poziomy wymagań na ocenę |   |   |   |   |
|---------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|---|---|---|---|
|                                             |                                                                                                                                 | 2                        | 3 | 4 | 5 | 6 |
| <b>I. Walka o odzyskanie niepodległości</b> |                                                                                                                                 |                          |   |   |   |   |
| <b>Wiadomości</b>                           | - wie, że „Mazurek Dąbrowskiego” jest jednym z polskich symboli narodowych                                                      | +                        |   |   |   |   |
|                                             | - wymienia wydarzenia z historii Polski, do których nawiązuje tekst „Mazurka Dąbrowskiego”                                      |                          | + |   |   |   |
|                                             | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja, emigracja</i>                                                                      |                          | + |   |   |   |
|                                             | - rozumie, w jakim celu powstały Legiony Polskie                                                                                |                          |   | + |   |   |
|                                             | - tłumaczy, kim był Józef Wybicki                                                                                               |                          |   | + |   |   |
|                                             | - wie, czym była rewolucja francuska                                                                                            |                          |   |   | + |   |
|                                             | - prezentuje postać Napoleona Bonapartego                                                                                       |                          |   |   | + |   |
|                                             | - podaje datę powstania Księstwa Warszawskiego                                                                                  |                          |   |   | + |   |
|                                             | - wie, jak zmieniały się granice Księstwa Warszawskiego                                                                         |                          |   |   | + |   |
|                                             | - wyjaśnia, dlaczego Księstwo Warszawskie przestało istnieć                                                                     |                          |   |   | + |   |
|                                             | - opowiada o zasługach księcia Józefa Poniatowskiego                                                                            |                          |   |   |   | + |
|                                             | - omawia teorie na temat przyczyny śmierci Napoleona Bonapartego                                                                |                          |   |   |   | + |
|                                             | - podaje datę wybuchu powstania listopadowego                                                                                   | +                        |   |   |   |   |
|                                             | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>represje, konfiskata</i>                                                                      |                          | + |   |   |   |
|                                             | - zna najważniejsze wydarzenia z okresu wojny polsko-rosyjskiej w 1831 roku                                                     |                          |   | + |   |   |
|                                             | - wie, że podczas powstania listopadowego sejm podjął uchwałę o barwach narodowych                                              |                          |   |   | + |   |
|                                             | - tłumaczy, jakie decyzje dotyczące ziem polskich podjęto na kongresie wiedeńskim                                               |                          |   |   | + |   |
|                                             | - wymienia miejsca najważniejszych bitew stoczonych podczas powstania listopadowego                                             |                          |   |   | + |   |
|                                             | - tłumaczy, dlaczego Dzień Podchorążego przypada 29 listopada                                                                   |                          |   |   |   | + |
|                                             | - podaje imiona i nazwiska wybitnych Polaków, którzy wyemigrowali po klęsce powstania listopadowego oraz w czasach późniejszych |                          | + |   |   |   |
|                                             | - wie, czym była Wielka Emigracja                                                                                               |                          | + |   |   |   |
|                                             | - wymienia wybitnych Polaków żyjących współcześnie na emigracji                                                                 |                          |   | + |   |   |
|                                             | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>romantyzm, emisariusz</i>                                                                     |                          |   |   | + |   |
|                                             | - wie, co wydarzyło się w Europie w 1848 roku                                                                                   |                          |   |   | + |   |
|                                             | - podaje datę wybuchu powstania styczniowego i określa czas trwania tego zrywu                                                  | +                        |   |   |   |   |
|                                             | - przedstawia cele, jakie przyświecały powstańcom listopadowym i styczniowym                                                    | +                        |   |   |   |   |
|                                             | - tłumaczy, na czym polegała walka partyzancka                                                                                  |                          | + |   |   |   |
|                                             | - podaje przykłady represji zastosowanych wobec Polaków po klęsce powstań narodowych                                            |                          | + |   |   |   |
|                                             | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>manifestacja, branka, katorga</i>                                                             |                          |   | + |   |   |
|                                             | - wymienia przyczyny manifestacji patriotycznych Polaków w 1861 roku                                                            |                          |   | + |   |   |
|                                             | - wie, kim był Romuald Traugutt                                                                                                 |                          |   | + |   |   |
| <b>Umiejętności</b>                         | - zaznacza na osi czasu daty: 1795, 1797, 1807                                                                                  | +                        |   |   |   |   |
|                                             | - tłumaczy na podstawie tekstu źródłowego, na czym polegała rola gen. Jana Henryka Dąbrowskiego w tworzeniu Legionów Polskich   |                          |   |   | + |   |
|                                             | - interpretuje tekst „Mazurka Dąbrowskiego”                                                                                     |                          |   |   | + |   |
|                                             | - ocenia, jakie znaczenie dla dążeń niepodległościowych Polaków miała klęska Napoleona w wojnie z państwami zaborczymi          |                          |   |   | + |   |
|                                             | - wymienia elementy narodowe w umundurowaniu polskich legionistów                                                               |                          |   |   |   | + |
|                                             | - zaznacza na osi czasu okresy trwania powstań: listopadowego i styczniowego                                                    | +                        |   |   |   |   |
|                                             | - wskazuje na mapie miejsca ważniejszych bitew stoczonych w trakcie powstania listopadowego i styczniowego                      |                          | + |   |   |   |
|                                             | - wymienia przyczyny i skutki powstania listopadowego                                                                           |                          | + |   |   |   |
|                                             | - określa, dlaczego powstanie listopadowe zakończyło się klęską                                                                 |                          |   | + |   |   |

|                         |                                                                                                                                                                              |          |          |          |          |          |
|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
|                         | - opowiada o represjach stosowanych wobec Polaków przez władze carskie po upadku powstań narodowych                                                                          |          |          | +        |          |          |
|                         | - ocenia, czy decyzja o zorganizowaniu powstania listopadowego była słuszna                                                                                                  |          |          |          |          | +        |
|                         | - omawia na podstawie zebranych informacji zasługi Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza i Heleny Modrzejewskiej dla kultury polskiej                                         |          | +        |          |          |          |
|                         | - rozpoznaje najważniejsze cechy utworów romantycznych                                                                                                                       |          |          |          |          | +        |
|                         | - charakteryzuje sposób walki w czasie powstania styczniowego                                                                                                                |          |          | +        |          |          |
|                         | - wyjaśnia sens tekstu pieśni „Boże, coś Polskę”                                                                                                                             |          |          |          | +        |          |
|                         | - opowiada o funkcjonowaniu państwa podziemnego w okresie powstania styczniowego                                                                                             |          |          |          | +        |          |
|                         | - wskazuje na mapie obszary, na których podczas powstania styczniowego toczyły się walki partyzanckie                                                                        |          |          |          | +        |          |
|                         | - porównuje powstanie listopadowe ze styczniowym                                                                                                                             |          |          |          |          | +        |
| <b>II. Pod zaborami</b> |                                                                                                                                                                              | <b>2</b> | <b>3</b> | <b>4</b> | <b>5</b> | <b>6</b> |
| <b>Wiadomości</b>       | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, germanizacja</i>                                                                                                              | +        |          |          |          |          |
|                         | - omawia zasługi Bolesława Prusa, Henryka Sienkiewicza, Stanisława Wyspiańskiego, Jana Matejki, Stanisława Moniuszki oraz Heleny Modrzejewskiej dla rozwoju polskiej kultury | +        |          |          |          |          |
|                         | - zna przyczyny wybuchu strajku polskich dzieci we Wrześni                                                                                                                   |          | +        |          |          |          |
|                         | - tłumaczy, czym były rugi pruskie                                                                                                                                           |          |          | +        |          |          |
|                         | - wie, jaką rolę odegrał Michał Drzymała w walce z germanizacją                                                                                                              |          |          | +        |          |          |
|                         | - wymienia sposoby walki Polaków z germanizacją i rusyfikacją                                                                                                                |          |          |          | +        |          |
|                         | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja przemysłowa, fabryka, manufaktura, maszyna parowa, kolej żelazna, statek parowy, silnik elektryczny, telegraf</i>                |          | +        |          |          |          |
|                         | - opisuje warunki pracy w XIX-wiecznej fabryce                                                                                                                               |          |          | +        |          |          |
|                         | - podaje przyczyny emigracji zarobkowej Polaków w XIX wieku                                                                                                                  |          |          | +        |          |          |
|                         | - wie, w jaki sposób XIX-wieczni robotnicy walczyli o swoje prawa                                                                                                            |          |          | +        |          |          |
|                         | - zna zasługi Hipolita Cegielskiego dla rozwoju gospodarczego ziem polskich w XIX wieku                                                                                      |          |          |          | +        |          |
|                         | - wymienia dokonania Marii Skłodowskiej-Curie                                                                                                                                |          | +        |          |          |          |
|                         | - omawia zasługi Ignacego Łukasiewicza dla rozwoju polskiego przemysłu naftowego                                                                                             |          |          | +        |          |          |
|                         | - podaje daty: otwarcia pierwszej linii kolejowej, skonstruowania telefonu przez Aleksandra Grahama Bella, wynalezienia żarówki przez Tomasza Edisona                        |          |          |          | +        |          |
|                         | - wymienia odkrycia dokonane przez Ludwika Pasteura i Wilhelma Roentgena                                                                                                     |          |          |          | +        |          |
| <b>Umiejętności</b>     | - zaznacza na osi czasu datę strajku polskich dzieci we Wrześni                                                                                                              |          | +        |          |          |          |
|                         | - opowiada na podstawie tekstu źródłowego o prześladowaniach polskich uczniów w zaborze rosyjskim                                                                            |          | +        |          |          |          |
|                         | - omawia na podstawie zebranych informacji rozwój polskiej kultury pod zaborami                                                                                              |          |          | +        |          |          |
|                         | - wyjaśnia, na czym polega symboliczne znaczenie postawy Michała Drzymały oraz strajku dzieci we Wrześni                                                                     |          |          | +        |          |          |
|                         | - porównuje współczesne szkoły z tymi działającymi pod zaborami                                                                                                              |          |          |          | +        |          |
|                         | - charakteryzuje sytuację Polaków w poszczególnych zaborach                                                                                                                  |          |          |          |          | +        |
|                         | - rozróżnia rzemieślnicze i fabryczne formy produkcji przemysłowej                                                                                                           |          | +        |          |          |          |
|                         | - pokazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione miasta na ziemiach polskich                                                                                                  |          | +        |          |          |          |
|                         | - wskazuje na mapie świata państwa, do których Polacy najczęściej emigrowali z przyczyn ekonomicznych                                                                        |          | +        |          |          |          |
|                         | - wymienia przyczyny i skutki zastosowania maszyny parowej w przemyśle i transporcie                                                                                         |          |          | +        |          |          |
|                         | - omawia proces uprzemysłowienia w XIX wieku                                                                                                                                 |          |          | +        |          |          |
|                         | - rozróżnia emigrację polityczną i zarobkową                                                                                                                                 |          |          | +        |          |          |
|                         | - przedstawia znaczenie Łodzi we współczesnej Polsce                                                                                                                         |          |          |          |          | +        |

|                                          |                                                                                                                                                                 |          |          |          |          |          |
|------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
|                                          | - porównuje sposoby podróżowania w XIX i XXI wieku                                                                                                              |          |          |          | +        |          |
|                                          | - charakteryzuje życie w mieście pod koniec XIX stulecia                                                                                                        |          |          | +        |          |          |
|                                          | - ocenia, które spośród XIX-wiecznych wynalazków wywarły największy wpływ na życie mieszkańców miast                                                            |          |          |          | +        |          |
|                                          | - opowiada o życiu i osiągnięciach Marii Skłodowskiej-Curie                                                                                                     |          |          |          |          | +        |
| <b>III. Odrodzenie państwa polskiego</b> |                                                                                                                                                                 | <b>2</b> | <b>3</b> | <b>4</b> | <b>5</b> | <b>6</b> |
| <b>Wiadomości</b>                        | - podaje daty wybuchu I wojny światowej i jej zakończenia                                                                                                       | +        |          |          |          |          |
|                                          | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>państwa centralne, ententa, traktat wersalski, front</i>                                                                      |          |          | +        |          |          |
|                                          | - wie, kim byli bolszewicy                                                                                                                                      |          |          | +        |          |          |
|                                          | - wymienia społeczne i gospodarcze skutki I wojny światowej                                                                                                     |          |          |          | +        |          |
|                                          | - omawia zasługi postaci, które przyczyniły się do odzyskania przez Polskę niepodległości: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego | +        |          |          |          |          |
|                                          | - wskazuje, które wydarzenie z historii Polski upamiętnia się podczas Narodowego Święta Niepodległości                                                          | +        |          |          |          |          |
|                                          | - podaje datę Bitwy Warszawskiej                                                                                                                                |          | +        |          |          |          |
|                                          | - wie, kogo nazywa się Orłętami Lwowskimi                                                                                                                       |          | +        |          |          |          |
|                                          | - wymienia czynniki, które zadecydowały o odzyskaniu niepodległości przez Polskę                                                                                |          |          | +        |          |          |
|                                          | - wyjaśnia, w jakich okolicznościach Polacy odbudowywali swoje państwo po zakończeniu I wojny światowej                                                         |          |          | +        |          |          |
|                                          | - wymienia postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące sprawy polskiej                                                                                        |          |          | +        |          |          |
|                                          | - omawia proces kształtowania się granic II Rzeczypospolitej oraz wymienia wydarzenia, które zadecydowały o zasięgu terytorialnym Polski                        |          |          | +        |          |          |
|                                          | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plebiscyt, Wolne Miasto Gdańsk</i>                                                                                            |          |          | +        |          |          |
|                                          | - tłumaczy, w jakim celu powołano Ligę Narodów                                                                                                                  |          |          |          |          | +        |
|                                          | - opowiada o działalności szpiegów na terytorium Wolnego Miasta Gdańska                                                                                         |          |          |          |          | +        |
|                                          | - zna oficjalną nazwę państwa polskiego w latach 1918–1939                                                                                                      | +        |          |          |          |          |
|                                          | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>parlament, partia, opozycja</i>                                                                                               |          | +        |          |          |          |
|                                          | - tłumaczy, na czym polegał ustrój utrwalony w Polsce przez konstytucję z 1921 roku                                                                             |          |          | +        |          |          |
|                                          | - wskazuje na wielonarodowy charakter społeczeństwa II Rzeczypospolitej                                                                                         |          |          | +        |          |          |
|                                          | - wymienia mniejszości narodowe i religijne, które zamieszkiwały II Rzeczypospolitą                                                                             |          |          | +        |          |          |
|                                          | - omawia trudności, z którymi zmagala się odrodzona Rzeczpospolita                                                                                              |          |          | +        |          |          |
|                                          | - wyjaśnia, jakie były zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego dla rozwoju polskiej gospodarki                                                                        |          |          |          | +        |          |
|                                          | - tłumaczy, jakie znaczenie dla II Rzeczypospolitej miała budowa portu w Gdyni oraz utworzenie Centralnego Okręgu Przemysłowego                                 |          |          |          | +        |          |
|                                          | - wymienia najważniejsze kulturalne i sportowe osiągnięcia II Rzeczypospolitej                                                                                  |          |          |          | +        |          |
|                                          | - określa, jaką rolę we współczesnej Polsce odgrywa Gdynia                                                                                                      |          |          |          |          | +        |
| <b>Umiejętności</b>                      | - zaznacza na osi czasu daty: 1914, 1918                                                                                                                        | +        |          |          |          |          |
|                                          | - odnajduje na mapie państwa centralne oraz kraje należące do ententy                                                                                           |          |          | +        |          |          |
|                                          | - wskazuje na mapie Europy obszary, na których toczyły działania wojenne podczas I wojny światowej                                                              |          |          |          | +        |          |
|                                          | - rozpoznaje nowe rodzaje broni, które zastosowano w trakcie wojny 1914–1918                                                                                    |          |          |          | +        |          |
|                                          | - określa przyczyny i skutki wydarzeń w Rosji w 1917 roku                                                                                                       |          |          |          |          | +        |
|                                          | - porównuje sytuację we współczesnej Europie z sytuacją, która panowała na kontynencie europejskim na początku XX wieku                                         |          |          |          |          | +        |
|                                          | - zaznacza na osi czasu datę 11 listopada 1918 roku                                                                                                             | +        |          |          |          |          |
|                                          | - odszukuje informacje o zasługach Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego dla państwa polskiego                                                                |          | +        |          |          |          |

|                                 |                                                                                                                                                  |          |          |          |          |          |
|---------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
|                                 | - porównuje koncepcje Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego dotyczące odzyskania niepodległości przez Polskę                                   |          | +        |          |          |          |
|                                 | - opisuje na podstawie tekstu źródłowego nastroje Polaków w pierwszych dniach wolności                                                           |          |          | +        |          |          |
|                                 | - ocenia, jaki wpływ na odzyskanie niepodległości przez Polskę miał wybuch konfliktu między państwami zaborczymi                                 |          |          |          | +        |          |
|                                 | - zaznacza na osi czasu okresy trwania powstania wielkopolskiego i III powstania śląskiego oraz datę Bitwy Warszawskiej                          |          | +        |          |          |          |
|                                 | - omawia, jak kształtowały się granice Polski w latach 1918–1922, oraz wskazuje na mapie najważniejsze zmiany terytorialne                       |          |          | +        |          |          |
|                                 | - ocenia znaczenie zwycięstwa w wojnie polsko-bolszewickiej dla odrodzonej Rzeczypospolitej                                                      |          |          | +        |          |          |
|                                 | - wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej oraz wymienia jej sąsiadów                                                                       | +        |          |          |          |          |
|                                 | - zaznacza na osi czasu daty: uchwalenia konstytucji marcowej, wyboru Gabriela Narutowicza na prezydenta oraz zamachu majowego                   |          | +        |          |          |          |
|                                 | - określa na podstawie mapy, jakie obszary II Rzeczypospolitej zamieszkiwali przedstawiciele poszczególnych mniejszości narodowych i religijnych |          |          | +        |          |          |
|                                 | - wymienia przyczyny i skutki zamachu majowego                                                                                                   |          |          |          | +        |          |
|                                 | - charakteryzuje warstwy społeczne II Rzeczypospolitej                                                                                           |          |          |          |          | +        |
|                                 | - opowiada o problemach i sukcesach gospodarczych II Rzeczypospolitej                                                                            |          |          | +        |          |          |
|                                 | - wskazuje na mapie najważniejsze ośrodki przemysłowe w międzywojennej Polsce                                                                    |          |          |          | +        |          |
|                                 | - omawia na podstawie zebranych informacji sytuację gospodarczą swojego regionu w okresie międzywojennym                                         |          |          |          |          | +        |
|                                 | - prezentuje postać Józefa Piłsudskiego                                                                                                          |          | +        |          |          |          |
| <b>IV. Świat między wojnami</b> |                                                                                                                                                  | <b>2</b> | <b>3</b> | <b>4</b> | <b>5</b> | <b>6</b> |
| <b>Wiadomości</b>               | - wymienia najważniejsze zmiany terytorialne, jakie dokonały się w Europie po I wojnie światowej                                                 |          |          | +        |          |          |
|                                 | - prezentuje dokonania Charlesa Lindbergha, Aleksandra Fleminga oraz Alberta Einsteina                                                           |          |          |          |          | +        |
|                                 | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>penicylina, jazz, film animowany</i>                                                                           |          |          |          |          | +        |
|                                 | - tłumaczy, jak rozwój nauki i techniki wpłynął na codzienne życie ludzi w okresie międzywojennym                                                |          |          |          |          | +        |
|                                 | - rozwija skrót ZSRR                                                                                                                             | +        |          |          |          |          |
|                                 | - omawia metody sprawowania władzy, które stosował Józef Stalin                                                                                  | +        |          |          |          |          |
|                                 | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>totalitaryzm, propaganda, lagier</i>                                                                           |          | +        |          |          |          |
|                                 | - wie, kim był Adolf Hitler i jakie były jego poglądy                                                                                            | +        |          |          |          |          |
|                                 | - tłumaczy znaczenie terminów: <i>nazizm, rasizm, obóz koncentracyjny, Hitlerjugend, ograniczenie praw obywatelskich, III Rzesza</i>             |          |          | +        |          |          |
|                                 | - rozumie, dlaczego nazistom udało się zdobyć władzę w Niemczech                                                                                 |          |          | +        |          |          |
|                                 | - wyjaśnia, w jaki sposób Adolf Hitler umacniał swoją władzę                                                                                     |          |          | +        |          |          |
|                                 | - wie, dlaczego we współczesnym świecie walczy się z rasizmem                                                                                    |          |          | +        |          |          |
|                                 | - omawia metody kształtowania „nowego człowieka”, które wykorzystywano w Związku Radzieckim i w nazistowskich Niemczech                          |          |          |          | +        |          |
|                                 | - wymienia żądania wysuwane przez Hitlera wobec Polski pod koniec 1938 roku                                                                      |          | +        |          |          |          |
|                                 | - podaje datę zawarcia paktu Ribbentrop-Mołotow i tłumaczy, czego dotyczył ten dokument                                                          |          | +        |          |          |          |
|                                 | - wyjaśnia, w jaki sposób Hitler łamał postanowienia traktatu wersalskiego                                                                       |          |          | +        |          |          |
|                                 | - rozumie, jakie zagrożenie dla Rzeczypospolitej wynikało z zawarcia przez Niemcy i ZSRR paktu Ribbentrop-Mołotow                                |          |          | +        |          |          |
|                                 | - tłumaczy, kim był Józef Beck                                                                                                                   |          |          |          | +        |          |
|                                 | - wyjaśnia, dlaczego współcześnie funkcjonują organizacje międzynarodowe strzegące pokoju                                                        |          |          |          |          | +        |

|                             |                                                                                                                                                                |          |          |          |          |          |
|-----------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
| Umiejętności                | - zaznacza na osi czasu datę podpisania traktatu wersalskiego                                                                                                  | +        |          |          |          |          |
|                             | - wskazuje na mapie miejsce podpisania traktatu wersalskiego oraz państwa, które powstały w Europie po I wojnie światowej                                      |          |          | +        |          |          |
|                             | - ocenia znaczenie odkrycia dokonanego przez Aleksandra Fleminga dla rozwoju medycyny                                                                          |          |          |          |          | +        |
|                             | - tworzy historyjkę obrazkową przedstawiającą jeden dzień z życia człowieka w epoce międzywojennej                                                             |          |          |          |          | +        |
|                             | - zaznacza na osi czasu daty: 1922, 1932                                                                                                                       | +        |          |          |          |          |
|                             | - ocenia sposób sprawowania władzy przez Józefa Stalina                                                                                                        |          |          | +        |          |          |
|                             | - opisuje na podstawie tekstu źródłowego warunki panujące w łagrach                                                                                            |          |          | +        |          |          |
|                             | - przedstawia Koreę Północną jako przykład współczesnego państwa totalitarnego                                                                                 |          |          |          | +        |          |
|                             | - porównuje sposób sprawowania władzy w państwie totalitarnym z rządami w kraju demokratycznym                                                                 |          |          |          |          | +        |
|                             | - omawia na podstawie tekstu źródłowego, w jaki sposób prześladowano Żydów w nazistowskich Niemczech                                                           |          | +        |          |          |          |
|                             | - uzasadnia konieczność walki z rasizmem we współczesnym świecie                                                                                               |          |          | +        |          |          |
|                             | - zaznacza na osi czasu datę 23 sierpnia 1939 roku                                                                                                             | +        |          |          |          |          |
|                             | - wskazuje na mapie państwa, które w okresie międzywojennym padły ofiarą zaborczej polityki nazistowskich Niemiec                                              |          |          | +        |          |          |
|                             | - tłumaczy na podstawie tekstu źródłowego, jakie było stanowisko Polski wobec żądań, które wysunął Hitler w 1939 roku                                          |          |          | +        |          |          |
|                             | - umieszcza na osi czasu daty przyłączenia Austrii do III Rzeszy oraz rozbioru Czechosłowacji                                                                  |          |          |          | +        |          |
|                             | - ocenia stanowisko polskich władz wobec żądań hitlerowskich Niemiec                                                                                           |          |          |          | +        |          |
|                             | - wyjaśnia, dlaczego pakt Ribbentrop-Mołotow jest nazywany IV rozbiorem Polski                                                                                 |          |          |          |          | +        |
|                             | - opowiada o życiu i dokonaniach Aleksandra Fleminga                                                                                                           |          |          |          |          | +        |
| <b>V. II wojna światowa</b> |                                                                                                                                                                | <b>2</b> | <b>3</b> | <b>4</b> | <b>5</b> | <b>6</b> |
| Wiadomości                  | - podaje daty wybuchu II wojny światowej oraz ataku ZSRR na Polskę                                                                                             | +        |          |          |          |          |
|                             | - wymienia ważne wydarzenia, które rozegrały się podczas kampanii wrześniowej: obronę półwyspu Westerplatte, obronę Poczty Polskiej w Gdańsku, bitwę nad Bzurą |          | +        |          |          |          |
|                             | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kampania wrześniowa</i> , <i>wojna totalna</i> , <i>internowanie</i> , <i>Korpus Ochrony Pogranicza</i>                      |          | +        |          |          |          |
|                             | - wie, kim byli: Władysław Raczkiewicz, gen. Władysław Sikorski, gen. Franciszek Kleeberg, mjr Henryk Dobrzański „Hubal”, Stefan Starzyński                    |          |          | +        |          |          |
|                             | - tłumaczy, w jaki sposób współcześnie upamiętnia się bohaterstwo polskich żołnierzy walczących w kampanii wrześniowej                                         |          |          |          | +        |          |
|                             | - podaje daty ataku III Rzeszy na ZSRR oraz agresji Japonii na Stany Zjednoczone                                                                               |          |          | +        |          |          |
|                             | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>inwazja</i> , <i>państwa osi</i> , <i>alianci</i> , <i>koalicja antyhitlerowska</i> , <i>Pearl Harbor</i>                    |          |          | +        |          |          |
|                             | - wymienia najważniejsze działania wojenne prowadzone w Europie w latach 1940–1942                                                                             |          |          |          | +        |          |
|                             | - opowiada o działaniach wojennych prowadzonych na Dalekim Wschodzie                                                                                           |          |          |          |          | +        |
|                             | - tłumaczy, jakie znaczenie dla współczesnych Amerykanów ma Pearl Harbor                                                                                       |          |          |          |          | +        |
|                             | - podaje miejsca i daty najważniejszych bitew II wojny światowej, w których brały udział polskie formacje wojskowe                                             |          | +        |          |          |          |
|                             | - wyjaśnia, kim byli: gen. Stanisław Sosabowski, gen. Władysław Anders, gen. Stanisław Maczek, gen. Zygmunt Berling                                            |          |          | +        |          |          |
|                             | - podaje dokładną datę zakończenia II wojny światowej w Europie                                                                                                |          |          | +        |          |          |
|                             | - wie, co wydarzyło się w 1945 roku w Hiroszimie i Nagasaki                                                                                                    |          |          |          |          | +        |
|                             | - określa, kiedy zakończyła się II wojna światowa na Dalekim Wschodzie                                                                                         |          |          |          |          | +        |

|              |                                                                                                                                                            |   |   |   |   |   |
|--------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|---|---|
|              | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa, powstanie warszawskie, sabotaż, mały sabotaż</i>                               | + |   |   |   |   |
|              | - rozwija skrót AK                                                                                                                                         | + |   |   |   |   |
|              | - opisuje sytuację Polaków na terenach okupowanych przez III Rzeszę i ZSRR z użyciem terminów: <i>okupacja, łapanka, getto, robotnicy przymusowi</i>       |   | + |   |   |   |
|              | - tłumaczy, czym była zbrodnia wołyńska                                                                                                                    |   | + |   |   |   |
|              | - podaje datę wybuchu powstania warszawskiego                                                                                                              |   | + |   |   |   |
|              | - wyjaśnia, co wydarzyło się w Katyniu                                                                                                                     |   | + |   |   |   |
|              | - rozumie, dlaczego powstało Muzeum Powstania Warszawskiego                                                                                                |   |   |   | + |   |
|              | - opisuje warunki panujące w gettach w czasie II wojny światowej                                                                                           |   | + |   |   |   |
|              | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Holokaust, obóz zagłady, Auschwitz-Birkenau</i>                                                                          |   | + |   |   |   |
|              | - podaje datę wybuchu powstania w getcie warszawskim                                                                                                       |   |   | + |   |   |
|              | - wie, kim był Janusz Korczak                                                                                                                              |   |   | + |   |   |
|              | - wyjaśnia, na czym polegała działalność „Żegoty”                                                                                                          |   |   | + |   |   |
|              | - omawia zasługi Ireny Sendlerowej                                                                                                                         |   |   | + |   |   |
|              | - tłumaczy, w jaki sposób upamiętnia się osoby, które pomagały Żydom w czasie II wojny światowej                                                           |   |   |   | + |   |
| Umiejętności | - umieszcza na osi czasu daty: 1 września 1939 roku, 17 września 1939 roku                                                                                 | + |   |   |   |   |
|              | - wskazuje na mapie państwa, które dokonały agresji na Polskę we wrześniu 1939 roku                                                                        | + |   |   |   |   |
|              | - zaznacza na mapie linię podziału ziem polskich między Niemcy a ZSRR                                                                                      |   | + |   |   |   |
|              | - wymienia przyczyny i skutki klęski Polski w kampanii wrześniowej w 1939 roku                                                                             |   | + |   |   |   |
|              | - opowiada o przebiegu kampanii wrześniowej                                                                                                                |   |   | + |   |   |
|              | - opisuje na podstawie tekstu źródłowego przygotowania Polaków do obrony Grodna przed atakiem Armii Czerwonej                                              |   |   | + |   |   |
|              | - ocenia postawę polskich żołnierzy i cywilów w pierwszych tygodniach wojny                                                                                |   |   |   | + |   |
|              | - zdobywa informacje o losach swoich przodków w 1939 roku                                                                                                  |   |   |   |   | + |
|              | - tworzy mapę myśli dotyczącą kampanii wrześniowej                                                                                                         |   |   |   |   | + |
|              | - wskazuje na mapie państwa, które padły ofiarą niemieckiej agresji po 1939 roku, oraz kraje będące sojusznikami III Rzeszy                                |   |   | + |   |   |
|              | - ocenia, jakie znaczenie dla przebiegu II wojny światowej miało przyłączenie się Stanów Zjednoczonych i Związku Radzieckiego do walki po stronie aliantów |   |   |   | + |   |
|              | - zaznacza na osi czasu daty: ataku III Rzeszy na ZSRR, bitwy pod Kurskiem, inwazji na Normandię, kapitulacji Niemiec i Japonii                            |   |   |   | + |   |
|              | - wskazuje na mapie państwa zajęte przez Armię Czerwoną w latach 1944–1945                                                                                 |   |   | + |   |   |
|              | - omawia udział Polaków w walkach na frontach II wojny światowej                                                                                           |   |   | + |   |   |
|              | - opowiada, w jaki sposób współcześnie upamiętnia się polskich żołnierzy, którzy walczyli podczas II wojny światowej                                       |   |   |   | + |   |
|              | - gromadzi informacje dotyczące 2. Korpusu Polskiego                                                                                                       |   |   |   |   | + |
|              | - ocenia, czy decyzja Amerykanów o użyciu broni atomowej była słuszna                                                                                      |   |   |   |   | + |
|              | - przedstawia historię niedźwiedzia Wojtka                                                                                                                 |   |   |   |   | + |
|              | - zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania warszawskiego                                                                                               | + |   |   |   |   |
|              | - tłumaczy, w jaki sposób społeczeństwo polskie walczyło z okupantami                                                                                      |   | + |   |   |   |
|              | - przedstawia przyczyny i skutki wybuchu powstania warszawskiego                                                                                           |   | + |   |   |   |
|              | - wskazuje na mapie największe getta, hitlerowskie obozy koncentracyjne oraz miejsca na Wschodzie, w których zamordowano polskich oficerów                 |   | + |   |   |   |
|              | - charakteryzuje metody walki, które stosowali Polacy w trakcie powstania warszawskiego                                                                    |   |   | + |   |   |
|              | - gromadzi informacje o sytuacji w swojej miejscowości w czasie II wojny światowej                                                                         |   |   |   |   | + |
|              | - opowiada na podstawie tekstu źródłowego, w jaki sposób ratowano żydowskie dzieci żyjące w gettach                                                        |   | + |   |   |   |

|                                         |                                                                                                                                       |          |          |          |          |          |
|-----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
|                                         | - wyjaśnia, w jaki sposób Polacy pomagali Żydom w czasie okupacji                                                                     |          |          | +        |          |          |
|                                         | - ocenia postawy, jakie przyjmowali Polacy wobec losu Żydów w trakcie II wojny światowej                                              |          |          |          | +        |          |
|                                         | - przedstawia sylwetkę Ireny Sendlerowej                                                                                              |          |          |          |          | +        |
| <b>VI. Polska Rzeczpospolita Ludowa</b> |                                                                                                                                       | <b>2</b> | <b>3</b> | <b>4</b> | <b>5</b> | <b>6</b> |
| <b>Wiadomości</b>                       | - podaje daty utworzenia NATO i Układu Warszawskiego                                                                                  |          |          |          |          | +        |
|                                         | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Układ Warszawski, Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO), mur berliński, wyścig zbrojeń</i> |          |          |          |          | +        |
|                                         | - tłumaczy, czym była zimna wojna                                                                                                     |          |          |          |          | +        |
|                                         | - wymienia współczesne cele NATO                                                                                                      |          |          |          |          | +        |
|                                         | - omawia rolę, którą odgrywa Polska w Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego                                                         |          |          |          |          | +        |
|                                         | - wie, co oznacza skrót PRL                                                                                                           | +        |          |          |          |          |
|                                         | - przedstawia okoliczności objęcia władzy w Polsce przez komunistów                                                                   |          | +        |          |          |          |
|                                         | - opowiada, w jaki sposób polskie społeczeństwo uczestniczyło w powojennej odbudowie kraju                                            |          | +        |          |          |          |
|                                         | - rozwija skróty: PZPR, UB, MO                                                                                                        |          | +        |          |          |          |
|                                         | - tłumaczy, jakie były skutki przesiedleń ludności w Polsce po zakończeniu II wojny światowej                                         |          |          | +        |          |          |
|                                         | - podaje datę uchwalenia konstytucji PRL                                                                                              |          |          | +        |          |          |
|                                         | - wskazuje wady i zalety życia w Polsce czasów komunistycznych                                                                        | +        |          |          |          |          |
|                                         | - wyjaśnia, dlaczego rządy panujące w PRL określa się jako dyktaturę partii komunistycznej                                            |          | +        |          |          |          |
|                                         | - wymienia charakterystyczne cechy gospodarki PRL                                                                                     |          | +        |          |          |          |
|                                         | - wyjaśnia znaczenie terminu <i>cenzura</i>                                                                                           |          | +        |          |          |          |
|                                         | - tłumaczy, dlaczego w historii Polski lata 1944–1956 są określane jako „czasy stalinowskie”                                          |          |          | +        |          |          |
|                                         | - rozumie termin <i>opozycja demokratyczna</i>                                                                                        | +        |          |          |          |          |
|                                         | - omawia rolę, jaką odegrał Kościół katolicki w okresie PRL                                                                           |          | +        |          |          |          |
|                                         | - podaje datę wyboru Karola Wojtyły na papieża                                                                                        |          | +        |          |          |          |
|                                         | - wyjaśnia, dlaczego bojowników podziemia niepodległościowego określa się jako Żołnierzy Wyklętych                                    |          |          | +        |          |          |
|                                         | - podaje daty najważniejszych protestów Polaków przeciw władzy komunistycznej w latach 1956, 1970, 1976 i 1980                        |          |          | +        |          |          |
|                                         | - wymienia zasługi kardynała Stefana Wyszyńskiego                                                                                     |          |          | +        |          |          |
|                                         | - przedstawia formy oporu Polaków przeciwko komunistycznej władzy                                                                     |          |          |          | +        |          |
|                                         | - prezentuje zasługi Lecha Wałęsy i księdza Jerzego Popiełuszki dla odzyskania przez Polskę suwerenności                              |          | +        |          |          |          |
|                                         | - podaje datę podpisania porozumień sierpniowych w Gdańsku                                                                            |          | +        |          |          |          |
|                                         | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>strajk, stan wojenny</i>                                                                            |          | +        |          |          |          |
|                                         | - rozwija skrót SB                                                                                                                    |          |          | +        |          |          |
|                                         | - opisuje warunki życia Polaków w czasie stanu wojennego                                                                              |          |          | +        |          |          |
|                                         | - omawia działania opozycji demokratycznej z użyciem określenia <i>walka bez przemocy</i>                                             |          |          | +        |          |          |
|                                         | - wymienia postacie i organizacje, które działają współcześnie w obronie praw człowieka                                               |          |          |          |          | +        |
| <b>Umiejętności</b>                     | - wskazuje na mapie państwa europejskie, które w okresie zimnej wojny należały do NATO oraz do Układu Warszawskiego                   |          |          | +        |          |          |
|                                         | - wyjaśnia na podstawie tekstu źródłowego, czym była żelazna kurtyna                                                                  |          |          |          | +        |          |
|                                         | - zaznacza na osi czasu daty: utworzenia NATO, powstania Układu Warszawskiego oraz budowy muru berlińskiego                           |          |          |          |          | +        |
|                                         | - tłumaczy, na czym polegała rywalizacja ZSRR i Stanów Zjednoczonych w okresie zimnej wojny                                           |          |          |          |          | +        |
|                                         | - porównuje mapę współczesnej Europy z mapą kontynentu europejskiego po                                                               |          |          |          |          | +        |

|                                |                                                                                                                                                                                  |          |          |          |          |          |
|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
|                                | 1945 roku                                                                                                                                                                        |          |          |          |          |          |
|                                | - wskazuje na mapie granice Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i wymienia jej sąsiadów                                                                                            | +        |          |          |          |          |
|                                | - porównuje granice II Rzeczypospolitej z granicami PRL                                                                                                                          |          | +        |          |          |          |
|                                | - umieszcza na osi czasu daty powstania PZPR oraz uchwalenia konstytucji PRL                                                                                                     |          |          | +        |          |          |
|                                | - na podstawie tekstu źródłowego wymienia metody, które pozwoliły komunistom odnieść zwycięstwo wyborcze w 1947 roku                                                             |          |          |          | +        |          |
|                                | - wyjaśnia, z jakimi trudnościami zmagano się podczas odbudowy Warszawy po 1945 roku                                                                                             |          |          |          |          | +        |
|                                | - opowiada o społeczeństwie PRL z użyciem terminów: <i>likwidacja analfabetyzmu, awans społeczny, cenzura, ukryte bezrobocie, łamanie praw obywatelskich, propaganda sukcesu</i> |          |          | +        |          |          |
|                                | - opisuje życie codzienne mieszkańców PRL na podstawie relacji osób starszych                                                                                                    |          |          |          |          | +        |
|                                | - wskazuje różnice między PRL a współczesną Polską ze szczególnym uwzględnieniem warunków życia codziennego                                                                      |          |          |          |          | +        |
|                                | - zaznacza na osi czasu daty protestów społecznych w PRL oraz datę wyboru Karola Wojtyły na papieża                                                                              |          |          | +        |          |          |
|                                | - porównuje, czym różnią się współczesne strajki od demonstracji z czasów PRL                                                                                                    |          |          |          | +        |          |
|                                | - ocenia, jakie znaczenie dla polskiego społeczeństwa stanowił wybór kardynała Karola Wojtyły na papieża                                                                         |          |          |          |          | +        |
|                                | - na podstawie zebranych informacji przedstawia sylwetkę wybranego żołnierza podziemia niepodległościowego                                                                       |          |          |          |          | +        |
|                                | - omawia przyczyny i skutki powstania NSZZ „Solidarność”                                                                                                                         |          | +        |          |          |          |
|                                | - tłumaczy, za jaką działalność jest przyznawana Pokojowa Nagroda Nobla, oraz wyjaśnia, dlaczego Lech Wałęsa otrzymał to wyróżnienie                                             |          |          | +        |          |          |
|                                | - charakteryzuje na podstawie tekstu źródłowego politykę władz komunistycznych wobec opozycji demokratycznej w Polsce                                                            |          |          | +        |          |          |
|                                | - opowiada o działalności papieża Jana Pawła II                                                                                                                                  |          |          |          |          | +        |
|                                | - wymienia przyczyny strajków w 1980 roku                                                                                                                                        |          |          |          | +        |          |
|                                | - wyjaśnia, na czym polegały prześladowania opozycji demokratycznej w czasach komunistycznych                                                                                    |          |          |          | +        |          |
|                                | - na podstawie zebranych informacji przygotowuje prezentację dotyczącą księdza Jerzego Popiełuszki                                                                               |          |          |          |          | +        |
|                                | - proponuje zmiany, jakie należy wprowadzić w szkole w celu poprawy warunków nauki                                                                                               |          |          |          |          | +        |
| <b>VII. Współczesna Polska</b> |                                                                                                                                                                                  | <b>2</b> | <b>3</b> | <b>4</b> | <b>5</b> | <b>6</b> |
| <b>Wiadomości</b>              | - określa, od kiedy państwo polskie jest nazywane III Rzeczpospolitą                                                                                                             | +        |          |          |          |          |
|                                | - wymienia najważniejsze postanowienia Okrągłego Stołu                                                                                                                           |          | +        |          |          |          |
|                                | - omawia rolę, jaką odegrał Tadeusz Mazowiecki w okresie przemian w 1989 roku                                                                                                    |          | +        |          |          |          |
|                                | - wyjaśnia, co oznacza termin <i>wolne wybory</i>                                                                                                                                |          | +        |          |          |          |
|                                | - podaje nazwisko pierwszego prezydenta Polski wybranego w wyborach powszechnych                                                                                                 |          |          | +        |          |          |
|                                | - przedstawia najważniejsze wydarzenia, jakie rozegrały się w Europie z lat 1989–1992: upadek muru berlińskiego, zjednoczenie Niemiec, rozpad ZSRR i rozpad Jugosławii           |          |          |          | +        |          |
|                                | - rozumie, że wraz z upadkiem ZSRR zakończyła się zimna wojna                                                                                                                    |          |          |          | +        |          |
|                                | - wymienia zmiany, które dokonały się w polskim szkolnictwie na skutek przeobrażeń politycznych po 1989 roku                                                                     |          |          |          | +        |          |
|                                | - tłumaczy, czym był „Jarmark Europa”                                                                                                                                            |          |          |          |          | +        |
|                                | - podaje oficjalną nazwę państwa polskiego                                                                                                                                       | +        |          |          |          |          |
|                                | - określa w przybliżeniu powierzchnię Polski oraz omawia podział administracyjny kraju                                                                                           |          | +        |          |          |          |

|                                                                                                                                        |   |   |   |   |   |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|---|---|
| - zna datę uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej                                                                            |   | + |   |   |   |
| - tłumaczy, w jakich dziedzinach życia przejawia się demokratyczny charakter państwa polskiego                                         |   | + |   |   |   |
| - wymienia najważniejsze organy władzy państwowej w Polsce: prezydenta RP, premiera i Radę Ministrów, Sejm i Senat, sądy               |   | + |   |   |   |
| - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>konstytucja, wolne media, wolność słowa, opinia publiczna</i>                                        |   |   | + |   |   |
| - omawia zadania poszczególnych organów władzy państwowej oraz władz samorządowych                                                     |   |   | + |   |   |
| - wskazuje, w jaki sposób uczniowie mogą wpływać na organizację życia szkoły                                                           |   |   | + |   |   |
| - wymienia prezydentów III Rzeczypospolitej                                                                                            |   |   |   | + |   |
| - tłumaczy, dlaczego sądy w Polsce są niezależne od pozostałych organów władzy                                                         |   |   |   | + |   |
| - podaje przykłady konkretnych działań podejmowanych przez samorząd w miejscu swojego zamieszkania                                     |   |   |   |   | + |
| - określa rodzinę jako podstawową grupę społeczną                                                                                      | + |   |   |   |   |
| - wymienia uczniowskie prawa i obowiązki                                                                                               | + |   |   |   |   |
| - wyjaśnia znaczenie terminu <i>prawa człowieka</i>                                                                                    |   | + |   |   |   |
| - rozumie, w jakim celu powołano urzędy Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka                                          |   | + |   |   |   |
| - podaje przykłady instytucji, do których można się zwrócić w przypadku łamania praw dziecka                                           |   |   | + |   |   |
| - rozwija skrót ONZ i określa, czym zajmuje się Organizacja Narodów Zjednoczonych                                                      |   |   |   | + |   |
| - wie, za jakie zasługi przyznaje się <i>Order Uśmiechu</i>                                                                            |   |   |   | + |   |
| - wymienia przykłady działań mających na celu ochronę praw człowieka na świecie                                                        |   |   |   |   | + |
| - wskazuje pracę jako jedną z podstawowych form działalności człowieka                                                                 | + |   |   |   |   |
| - podaje przykłady grup społecznych                                                                                                    |   | + |   |   |   |
| - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gospodarka wolnorynkowa, prywatyzacja, bezrobocie</i>                                                |   |   | + |   |   |
| - rozumie, że funkcjonowanie społeczeństwa możliwe jest dzięki odpowiedniemu podziałowi pracy                                          |   |   | + |   |   |
| - wie, czym są kwalifikacje zawodowe                                                                                                   |   |   | + |   |   |
| - wymienia skutki emigracji zarobkowej Polaków                                                                                         |   |   | + |   |   |
| - tłumaczy, dlaczego wciąż powstają nowe zawody, a niektóre zajęcia są coraz rzadziej wykonywane                                       |   |   |   | + |   |
| - wyjaśnia znaczenie terminu <i>Unia Europejska</i>                                                                                    | + |   |   |   |   |
| - podaje daty powstania Unii Europejskiej oraz wstąpienia Polski do tej organizacji                                                    |   | + |   |   |   |
| - tłumaczy, co oznaczają terminy: <i>integracja europejska, europejska solidarność</i>                                                 |   | + |   |   |   |
| - przedstawia rolę, jaką w procesie integracji europejskiej odegrał Robert Schuman                                                     |   |   | + |   |   |
| - określa, ile państw należy do Unii Europejskiej                                                                                      |   |   | + |   |   |
| - omawia działania podejmowane przez państwa członkowskie UE w celu integracji gospodarczej, rozwoju regionalnego i ochrony środowiska |   |   | + |   |   |
| - wyjaśnia, czym była Europejska Wspólnota Gospodarcza, oraz podaje, w którym roku powstała ta organizacja                             |   |   |   | + |   |
| - wymienia władców, którzy podejmowali w średniowieczu próby zjednoczenia Europy                                                       |   |   |   |   | + |
| - przedstawia najważniejsze wydarzenia w procesie integracji Polski z UE                                                               |   |   | + |   |   |
| - podaje przykłady argumentów, które wysuwali zwolennicy i przeciwnicy wstąpienia Polski do Unii Europejskiej                          |   |   |   | + |   |
| - określa, jakie znaczenie dla Polaków miało przystąpienie Rzeczypospolitej do                                                         |   |   |   | + |   |

|                                 |                                                                                                                                                        |          |          |          |          |          |
|---------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
|                                 | strefy Schengen                                                                                                                                        |          |          |          |          |          |
|                                 | - tłumaczy, w jaki sposób Polska wykorzystuje fundusze unijne                                                                                          |          |          |          |          | +        |
| Umiejętności                    | - zaznacza na osi czasu daty: 4 czerwca 1989 roku, 1990 rok, 2 kwietnia 1997 roku                                                                      | +        |          |          |          |          |
|                                 | - ocenia znaczenie wyborów z 4 czerwca 1989 roku w procesie przemian demokratycznych w Polsce                                                          |          | +        |          |          |          |
|                                 | - wskazuje na mapie państwa europejskie, które powstały lub odrodziły się po upadku komunizmu                                                          |          | +        |          |          |          |
|                                 | - przedstawia przyczyny i skutki obrad Okrągłego Stołu                                                                                                 |          |          | +        |          |          |
|                                 | - opowiada, jak doszło do powstania „Jarmarku Europa”                                                                                                  |          |          |          |          | +        |
|                                 | - odnajduje na mapie państwa sąsiadujące z Polską oraz województwo, w którym mieszka                                                                   | +        |          |          |          |          |
|                                 | - wskazuje fragmenty Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, które świadczą o demokratycznym charakterze państwa polskiego                              |          |          | +        |          |          |
|                                 | - omawia na podstawie schematu procedurę powoływania władz samorządowych w Polsce                                                                      |          |          |          | +        |          |
|                                 | - wymienia problemy miejscowości lub gminy, które są najistotniejsze z punktu widzenia mieszkańców                                                     |          |          |          |          | +        |
|                                 | - wyjaśnia, na czym polegają prawa i obowiązki obywateli RP                                                                                            |          |          | +        |          |          |
|                                 | - tłumaczy, jakie są zadania Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka                                                                     |          |          | +        |          |          |
|                                 | - ocenia, jakie znaczenie miało uchwalenie Powszechnej deklaracji praw człowieka                                                                       |          |          |          | +        |          |
|                                 | - określa znaczenie pracy w życiu człowieka                                                                                                            |          | +        |          |          |          |
|                                 | - wyjaśnia, na czym polegały reformy gospodarcze w Polsce po upadku komunizmu                                                                          |          |          | +        |          |          |
|                                 | - omawia rolę, jakie odgrywają poszczególne grupy społeczne we współczesnym społeczeństwie                                                             |          |          |          | +        |          |
|                                 | - wymienia na podstawie informacji uzyskanych z różnych źródeł (np. w trakcie rozmów z osobami starszymi) najistotniejsze problemy współczesnej Polski |          |          |          | +        |          |
|                                 | - ocenia przemiany gospodarcze po 1989 roku                                                                                                            |          |          |          |          | +        |
|                                 | - na podstawie infografiki określa, jakie kwalifikacje są potrzebne do wykonywania różnych zawodów                                                     |          |          |          |          | +        |
|                                 | - rozpoznaje symbole Unii Europejskiej: flagę i hymn („Ode do radości”)                                                                                | +        |          |          |          |          |
|                                 | - zaznacza na osi czasu datę powstania Unii Europejskiej                                                                                               |          | +        |          |          |          |
|                                 | - tłumaczy, na czym polega polityka otwartych granic w Unii Europejskiej                                                                               |          |          | +        |          |          |
|                                 | - opowiada o początkach integracji europejskiej                                                                                                        |          |          |          | +        |          |
|                                 | - omawia na podstawie mapy etapy poszerzania wspólnoty europejskiej o kolejne państwa                                                                  |          |          |          | +        |          |
|                                 | - umieszcza na osi czasu datę wstąpienia Polski do Unii Europejskiej                                                                                   | +        |          |          |          |          |
|                                 | - przedstawia przyczyny i skutki wstąpienia Polski do UE                                                                                               |          | +        |          |          |          |
|                                 | - opisuje zmiany, jakie dokonały się w Polsce po przyjęciu do Unii Europejskiej                                                                        |          |          | +        |          |          |
|                                 | - wymienia korzyści oraz obowiązki i ograniczenia wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej                                                  |          |          | +        |          |          |
|                                 | - ocenia, jak przynależność Polski do UE może wpłynąć na życie młodych ludzi                                                                           |          |          |          | +        |          |
|                                 | - prezentuje sylwetkę Roberta Schumana                                                                                                                 |          |          |          |          | +        |
| <b>VIII. Problemy ludzkości</b> |                                                                                                                                                        | <b>2</b> | <b>3</b> | <b>4</b> | <b>5</b> | <b>6</b> |
| Wiadomości                      | - wymienia nowoczesne środki transportu                                                                                                                | +        |          |          |          |          |
|                                 | - tłumaczy, co oznacza powiedzenie „świat stał się mniejszy”, oraz wskazuje przyczyny określanego w ten sposób zjawiska                                |          | +        |          |          |          |
|                                 | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>podbój kosmosu, lądowanie człowieka na Księżycu, wahadłowiec, sztuczny satelita, nawigacja GPS</i>                   |          | +        |          |          |          |

|              |                                                                                                                                                                                                                                                          |   |   |   |   |   |
|--------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|---|---|
|              | - podaje daty najważniejszych wydarzeń związanych z podbojem kosmosu                                                                                                                                                                                     |   |   | + |   |   |
|              | - wie, kim był Jurij Gagarin                                                                                                                                                                                                                             |   |   | + |   |   |
|              | - określa, w jaki sposób katastrofy ekologiczne wpływają na zanieczyszczenie środowiska naturalnego                                                                                                                                                      |   |   | + |   |   |
|              | - omawia działania, które są podejmowane w celu ograniczenia zanieczyszczenia środowiska                                                                                                                                                                 |   |   |   | + |   |
|              | - wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z mediów elektronicznych                                                                                                                                                                       | + |   |   |   |   |
|              | - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>komputer osobisty, internet, portale społecznościowe</i>                                                                                                                                                               |   | + |   |   |   |
|              | - podaje zasady, których powinni przestrzegać użytkownicy internetu                                                                                                                                                                                      |   | + |   |   |   |
|              | - rozumie, czym jest kultura masowa                                                                                                                                                                                                                      |   |   | + |   |   |
|              | - tłumaczy, dlaczego współczesny świat określa się jako „globalną wioskę”                                                                                                                                                                                |   |   | + |   |   |
|              | - omawia podstawowe problemy krajów Trzeciego Świata                                                                                                                                                                                                     | + |   |   |   |   |
|              | - podaje przykłady działań podejmowanych przez organizacje międzynarodowe w celu pomocy najbardziej potrzebującym krajom                                                                                                                                 |   | + |   |   |   |
|              | - dostrzega różnice dzielące współczesny świat na bogatą Północ i biedne Południe                                                                                                                                                                        |   |   | + |   |   |
|              | - wymienia nazwy organizacji, które niosą pomoc mieszkańcom krajów Trzeciego Świata lub działają w obronie praw człowieka                                                                                                                                |   |   | + |   |   |
|              | - podaje przykłady problemów, z którymi borykają się dzieci mieszkające w państwach biednego Południa                                                                                                                                                    |   |   | + |   |   |
|              | - wyjaśnia znaczenie terminu <i>wojna lokalna</i>                                                                                                                                                                                                        |   | + |   |   |   |
|              | - opowiada o tym, co wydarzyło się w Nowym Jorku 11 września 2001 roku                                                                                                                                                                                   |   |   | + |   |   |
|              | - tłumaczy, jakie działania są podejmowane w celu zapobiegania konfliktom na świecie                                                                                                                                                                     |   |   | + |   |   |
|              | - wskazuje na zagrożenia, jakie dla międzynarodowego pokoju stwarza terroryzm                                                                                                                                                                            |   |   |   | + |   |
|              | - wymienia przyczyny konfliktu palestyńsko-izraelskiego                                                                                                                                                                                                  |   |   |   |   | + |
| Umiejętności | - zaznacza na osi czasu daty związane z podbojem kosmosu: lata 1961 i 1969                                                                                                                                                                               | + |   |   |   |   |
|              | - omawia na podstawie infografiki pozytywne i negatywne skutki postępu technicznego we współczesnym świecie                                                                                                                                              |   | + |   |   |   |
|              | - na podstawie tekstu źródłowego wymienia skutki niszczenia środowiska naturalnego                                                                                                                                                                       |   | + |   |   |   |
|              | - ocenia wpływ człowieka na środowisko naturalne                                                                                                                                                                                                         |   |   | + |   |   |
|              | - opowiada, jak wyobraża sobie postęp w technice w najbliższych latach                                                                                                                                                                                   |   |   |   |   | + |
|              | - na podstawie artykułu wymienia argumenty wysuwane przez osoby twierdzące, że Amerykanie w 1969 roku nie wylądowali na Księżycu, oraz przez osoby, które są przekonane o powodzeniu misji Apolla 11, a następnie wyraża własną opinię na omawiany temat |   |   |   |   | + |
|              | - tłumaczy, w jaki sposób wykorzystuje się nowoczesne technologie w szkołach                                                                                                                                                                             |   | + |   |   |   |
|              | - na podstawie tekstu źródłowego podaje zasady bezpiecznego korzystania z internetu                                                                                                                                                                      |   | + |   |   |   |
|              | - określa wpływ kultury amerykańskiej na życie ludzi na całym świecie                                                                                                                                                                                    |   |   | + |   |   |
|              | - na podstawie własnych obserwacji opisuje metody wykorzystywane przez media w celu przyciągnięcia uwagi odbiorców                                                                                                                                       |   |   |   | + |   |
|              | - wskazuje na mapie świata obszary, na których odsetek ludzi cierpiących głód jest najwyższy, oraz tereny, na których jest on najniższy                                                                                                                  |   |   | + |   |   |
|              | - wyjaśnia, z czego wynikają problemy państw biednego Południa                                                                                                                                                                                           |   |   |   | + |   |
|              | - wskazuje formy pomocy udzielanej państwom biednego Południa, które uważa za najskuteczniejsze                                                                                                                                                          |   |   |   | + |   |
|              | - na podstawie zebranych informacji opisuje dowolną akcję przeprowadzoną przez jedną z organizacji charytatywnych                                                                                                                                        |   |   |   |   | + |
|              | - zaznacza na osi czasu datę ataku terrorystycznego na USA z 11 września                                                                                                                                                                                 | + |   |   |   |   |

|  |                                                                                                                      |  |   |   |  |   |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|---|---|--|---|
|  | 2001 roku                                                                                                            |  |   |   |  |   |
|  | - tłumaczy, dlaczego konflikty należy rozwiązywać drogą dialogu                                                      |  | + |   |  |   |
|  | - wskazuje na mapie świata regiony, w których wybucha współcześnie najwięcej konfliktów zbrojnych                    |  |   | + |  |   |
|  | - wyjaśnia na przykładach przyczyny i skutki konfliktów zbrojnych                                                    |  |   | + |  |   |
|  | - wskazuje problem współczesnego świata, który uważa za najważniejszy, a następnie proponuje sposób jego rozwiązania |  |   |   |  | + |
|  | - na podstawie zebranych informacji omawia wybrany współczesny konflikt zbrojny                                      |  |   |   |  | + |
|  | - tłumaczy, jaki wkład w rozwój nowoczesnych technologii wniósł Steve Jobs                                           |  |   |   |  | + |